

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שני כ' חשון תשע"ט | דף היומי בבלי: מנחות פ.
דף היומי בהלכה: מסעיף ו' עד סעיף ח'.
מוסר: שפת תמים פרק ד' מ"ובזה ביארתי המדרש" עד "ובזה ביארתי הפסוק".
קנין חכמה הלימוד השבועי: פרק כ"ו עד סוף הספר.

הדף היומי בהלכה

ה'מכשיר' לחימום היילוד - בזמן חז"ל

הסגולה לחימום הוולד. והסיבה שנהגו לטומנה דווקא בקרקע, היא משום שיש בכך מעין משכון וסימן לקרקע שהיילוד ישוב לעפרו במלאות ימיו ושנותיו.

[שו"ע של, ז, משנ"ב כה-כו, וביה"ל ד"ה הולד; ביאורים ומוספים דרשו, 25, בהרחבה ע"פ המקור]

בזמן חכמינו ז"ל היה מקובל לטמון לאחר הלידה את שְׁלֵית היילוד בקרקע, כסגולה לחימום היילוד. ואף התירו חכמינו ז"ל לעבור על איסור דרבנן של טלטול מוקצה לצורך קיום סגולה זו, אך לא על איסור דאורייתא, ולכן אסור לחפור בקרקע ולטמון בה את השלֵיה בשבת, שהרי יש בכך איסור דאורייתא של מלאכת 'חורש'. ונהגו אז לטמון את השלֵיה בשמן, בספוגי צמר, בבגדים בלויים, או בתבן, עד למוצאי השבת, שאז היו טומנים אותה בקרקע; וגם באופן זה פעלה

הדף היומי בהלכה

הדין המיוחד של עובר הנולד בחודש השמיני בזמנים עברו

שהנולד קודם תשעה הוא נפל, וזו טעות! אלא, כל שנגמרו שעריו וציפורניו - מחללים את השבת לרפואתו; וכן מעידות עכשיו עובדות רבות, שבני שמונה חיים ומתקיימים". וראה להלן.

[שו"ע של, ז, משנ"ב כה-כח, וביה"ל ד"ה או; ביאורים ומוספים דרשו, 30, בהרחבה ע"פ המקור]

בזמנים עברו, עובר שנולד לפני החודש השביעי, או בחודש השמיני - נחשב כ'נפל', ואסור היה לחלל את השבת לצורך הטיפול בו. ויתרה מזו - אף עובר שספק אם נולד בחודש השמיני, לדעת חלק מהפוסקים אסור היה לטפל בו. אולם, אם נשלמו שערותיו וציפורניו ככל העוברים - לדעת השולחן ערוך, אף אם נולד בחודש השמיני היה דינו כמי שנולד בחודש השביעי או התשיעי; ויש חולקים. ובמשך הדורות השתנה הדבר; וכלשון החזון איש: "יש טועים וסוברים

הדף היומי בהלכה

האם בזמננו יש לחלל את השבת באופן גורף לצורך טיפול בפגים?

יש מפוסקי זמננו שהורה כי במרכז רפואי שעובדים בו מטפלים רבים, וקיים חשש כי חלק מהם לא יבדילו נכונה בין המקרים, ולא יטפלו אף בפג שאין לגביו ודאות מוחלטת כי אינו עתיד לחיות מעבר לשלושים יום - יש לחלל את השבת באופן גורף לצורך טיפול בפגים.

[ביאורים ומוספים דרשו של, 30]

בהמשך לאמור: בימינו, שיכולת הטיפול בפגים התקדמה לאין ערוך - מחללים את השבת אף לצורך הנוולדים בחודש החמישי והשישי, וכל שכן לצורך הנוולדים בחודש השמיני. ויילוד שנולד בלידה מוקדמת ולוקה במום קשה, ולדעת הרופאים ודאי הדבר שאינו עתיד לחיות מעבר לשלושים יום - הריהו מוגדר כ'נפל', ומעיקר הדין אסור לחלל את השבת לצורך הטיפול בו; אולם,

מיד כשהסתיימה הדרשה נישא ראש הישיבה אל הרמקול ואמר לפני כל התלמידים: "בוודאי ראיתם כיצד שוחחתי דקות ארוכות בפלאפון באמצע דרשת הגה"צ שליט"א, עתה אני מזכיר לך למה התרחש שם מעבר לקו..."

"ברוחניות אין מושג 'דבר קטן' - ההמחשה המפתיעה שהגיעה באמצע הדרשה

רעשניים, גם תגרות ידיים לא חסרו שם, ופתאום אני רואה בפני הקרון יושב בחור נחמד ועיניו תקועות בספר וכאילו הוא מנותק מכל מה שקורה בקרון... לפני שירדתי בתחנה ניגשתי אליו ושאלתי אותו מה שמו והיכן הוא לומד... הגעתי כעת אל ישיבתו כדי לספר לראש הישיבה שלו, שידע, שאם אחזור בתשובה זה יהיה בזכות ההתמדה שלו בקרון כל כך הומה'..."

אמר ראש הישיבה: "בחורים יקרים, הרי זכינו כאן לשמוע מהרב הדרשן כמה חשוב ברוחניות כל מעשה הכי קטן, והנה משמים שלחו לנו המחשה נפלאה לכך: הבחור הנפלא הזה יעלה אחרי מלאת שניו לבי"ד של מעלה, ויראו לו שם עשרות אברכים ובחורי ישיבות, ומאות ילדי חמד שעמלם בתורה, שכולם נחשבים צאצאי... ומכיון שאינו מכירם הוא ישאל את הבי"ד של מעלה: איך בעולם האמת מתרחשים כאלו טעויות...? יענו לו, הלא פעם אחת עשית מעשה די קטן, כך הכל למדת באיוו נסיעה ברכבת שעה ומחצה, והנה אשה פלונית חזרה בתשובה בזכותך, וזכתה להקים בית נאמן בישראל, ולה מאות צאצאים שמתייחסים אחריו..."

זמן חורף אכן ארוך מאד. אבל הוא מורכב מרגעים ודקות יקרות שבכל אחת מהן ניתן לפעול גדולות ונצורות. אדם קטן תופס רק דברים גדולים, אבל אדם גדול יודע לתפוס ערך של דברים קטנים... כי ברוחניות אין מושג 'דבר קטן'!...

(מתוך 'מאמרי עינינו גל' בתוך אוסף גיליונות מבית צוף הוצאה לאור)

סיפור אמיתי שארע לאחרונה. אחד מגדולי הדרשנים הוזמן לשאת שיעור חיזוק באיוו ישיבה בצפון, נושא הדרשה היה - מהו גודל הערך של כל מעשה קטן. והנה לפתע הוא רואה את ראש הישיבה מוציא פלאפון ומשוחח בו ארוכות. הדרשן כעס מאד, ובצדק. אמר בליבו: 'אני התאמצתי לבא ממרחק לחזק את התלמידים, ואיך רה"י יושב ממולי ומפטפט בפלאפון מתוך חוסר התייחסות שכזה'...

אך הנה מיד כשנסתיימה הדרשה ניגש ראש הישיבה אל הרמקול וכך אמר לפני כל התלמידים: "בוודאי ראיתם כולכם כיצד שוחחתי דקות ארוכות בפלאפון באמצע דרשת הגה"צ שליט"א, ובאמת אין זה מן המוסר גם אילו לא הייתי יושב ממולו, עתה אני מזכיר לך למה התרחש שם מעבר לקו..."

"ישבתי והאזנתי לדרשה המרתקת, והנה מכשיר הפלאפון רוטט ורוטט. הסתכלתי למי כל כך דחוף לדבר אתי, וראיתי שמזכיר הישיבה מנדנד שוב ושוב. הבנתי שיש לו ענין דחוף להתייעץ עמי והרמתי לשמוע במה מדובר. והנה הוא מספר שלהיכל בית המדרש נכנסה אשה שאינה שומרת תומ"צ בלבוש לא הולם, והיא לא מוכנה ללכת עד שיתאפשר לה לשוחח עם ראש הישיבה... הוא סבר שעליו להיענות לבקשתה כדי לגרום שתצא כמה שיותר מהר מבנין הישיבה, והדבר אינו סובר דיחיו..."

"בלית ברירה התחלתי לדבר איתה", ממשיך ראש הישיבה, "וכך היא מספרת לי: 'אתמול נסעתי ברכבת לצפון, והתמול מזלי לשבת באחת מהקורות הרועשים ביותר. בני נוער רבים ישבו שם וקולם נשמע ברמה בצחוקים ופטפוטים

כשעה לפני כניסת השבת ירד רבי דוד שפיגל לרחוב, וקרא לשני עניים שחזותם העידה על אביונות אמיתית. "בקשה לי אליכם", אמר להם, "ואשלם לכם במיטב כספי אם תמלאו לי אותה"

"והיה הנערה אשר אמר אליה" - 'מבנה החסד' שסלל את הדרך לשידוך

כך או כך, הבחור דוד שפיגל שלשל לשני העניים כסף רב על מנת שימלאו את המשימה שהטיל עליהם. והנה העני הראשון כבר מתדפק על דלת המשפחה. הדלת נפתחת על ידי הבת הגדולה, זו שהוצעה לר' דוד שפיגל. היא שואלת את העני למבוקשו, והלה משיב שמזה כמה ימים לא בא אוכל טעים אל קרבו, "ואני מבקש שתערכי לי עכשיו שולחן יפה, וסעודה נאה, כדי שאוכל להשביע רעבוני". למרבה הפלא, ולמרות שהשבת כבר עמדה בפתח, וזו העת שהשטן פותח את המשרד הראשי שלו, ומנסה להבעיר את אש הכעס בבתים היהודיים, מנענעת לו הבת הגדולה בראשה בסבלנות רבה, לאות שהיא משתפת בצערו וברעבונו, ומזמינה אותו להיכנס אחר כבוד הביתה. היא עורכת לפניו שולחן עם מטעמים רבים ועומדת לפניו כדי לשרתו ולהגיש לו כל אשר יבקש.

העני סיים לאכול וירד אל הרחוב, ועתה ניתן האות לחברו לעלות לבית המשפחה. לא קשה לתאר מה היתה תגובתם של רבים מבני דורנו אל מול מקרה שכזה... ועוד בפרשיה החוזרת על עצמה פעם שניה... גם אם היה מתגבר על עצמו בפעם הראשונה, ונותן לעני מבוקשו, אבל כשמגיע אביוו נוסף, ובשעה כה לחוצה... ובאמת, היה מותר לכאורה לבת ההיא לחשוב שאולי ממתינה ברחוב שורה ארוכה של אביווים, וברגע שגם זה ירד, יעלו השלישי והרביעי, ואני אנה אני באה... הרי עוד רגע שבת... אבל היא לא עשתה את כל החשבונות הללו, והוכיחה את מידת הסבלנות השוכנת בקרבה. היא אירחה במאור פנים גם את העני השני, האכילתו והשקתו, והוציאה אותו מן הבית כשהוא שבע לחלוטין. משבאו שני העניים וסיפרו לר' דוד את הקורות אותם, החליט על אתר להסכים להינשא לה.

(להתעדן באהבתך)

עושים זאת בקביעות, למרות המאמץ והקושי הרב, ומחריפים נפשם להחיות את נפש

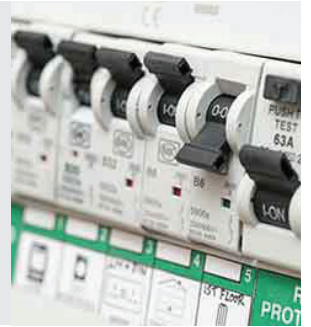
רבי דוד שפיגל זצ"ל היה רב בגרמניה, ונודע כתלמיד חכם גדול וירא שמים מרבים. בהגיעו לגיל שידוכים, נפטרה אשתו של ראש השוחטים במקום מגוריו, חיים כהן שמו, ובהתה הבכורה נאלצה לנהל מעתה את הבית, במקום אמה. בשלב מסוים הציעו לר' דוד את הבת ההיא. תשובתו היתה, שלפני שיסכים לשידוך הוא מעונין לבדוק את המשודכת בדבר מסוים, ולא פירט בפני השדכן מה הוא הדבר. "אשוב אליך בעוד כמה ימים עם תשובה ברורה, לכאן או לכאן", השיב ר' דוד לשדכן.

בערב שבת, כשעה לפני כניסת השבת, ירד ר' דוד לרחוב וקורא לשני עניים שבגדיהם היו פרומים וחזותם מצביעה על אביונות אמיתית, ואומר להם כדברים הללו: "בקשה לי אליכם, ואשלם לכם במיטב כספי אם תמלאו לי אותה". עיניהם של העניים נדלקו בשמחה, והם הסכימו לעשות כל אשר יאמר להם. ר' דוד פונה אל העני הראשון, ואומר לו לדפוק עתה על דלת ביתה של משפחת כהן, "וכשהבת הגדולה תפתח לך את הדלת, תאמר לה שאתה מאוד רעב וברצונך לאכול סעודה. אחר כך תבוא ותספר לי כיצד התגלגלו העניינים".

ר' דוד פונה עתה אל העני השני, ואומר לו שלאחר שירד העני הראשון מבית משפחת כהן, "תעלה לשם אתה, ותעשה כמעשהו, ותאמר גם אתה שהינך רעב, ותבקש שיתנו לך סעודה, ותספר לי אחר כך כיצד קיבלו אותך, והאם נתנו לך לאכול".

[ואגב, הגר"י זילברשטיין שליט"א, בשמעו את הסיפור, הקשה: וכי מי התייר לר' דוד להטריח נערה יתומה שתכין שתי ארוחות בזמן כל כך לחוץ? הרי בעצם מדובר ב'הצגה', והעניים לא הוצרכו לסעודות הללו! ותירץ, שגם בשידוך של רבקה מצאנו שאליעזר עשה דבר דומה, כשברצונו לבדוק את תכונותיה של המיועדת ביקש ממנה להשקות את הגמלים].

בשתי דקות לשבע, הוא פותח את ארון החשמל מחוץ לבית ומתחיל להוריד את הפיזוים בזה אחר זה. במהירות הבזק הוא מוריד את הפיזוים, מביט בארון החשמל בסיפוק, ורץ למטה במורד המדרגות, לפני שמישהו יבחין בו...

"טוב לב זו המחשבה על הזולת, האכפתיות, החשיבה מה אני יכול להועיל ולסייע וכיצד אני יכול לתרום"

הפצוע האלמוני, שהיה כבר נטול הכרה... הוא הובהל לבית החולים הדסה, ששכן באותה עת ברחוב שטראוס בירושלים, והוכנס מיד למחלקת טיפול נמרץ. סביבו סבבו רופאים חמורי סבר, מאבחנים את הפציעה הרב מערכתית ממנה סבל. בתוך כמה דקות הגיעו למסקנה כי יש להבהילו בדחיפות לחדר הניתוח, לצורך ניתוח דחוף ומציל חיים...

סבי, הרה"ג רבי שמואל צבי קובלסקי זצ"ל, שהה גם הוא בירושלים באותה עת. בירושלים היו השמועות רצות במהירות מסחררת, וכבר בשעות הערב נודע לו כי קיים חשש סביר שידיד משפחתו לבית הדרי, הוא הפצוע בפיגוע הנורא. הרב קובלסקי לא חשב פעמיים, ולמרות שהיה צעיר כבן עשרים בלבד, אזר חלציו ומיהר לפנות לבית החולים 'הדסה', לבדוק אם אכן זה הפצוע.

משהגיע לבית החולים, לא בנקל עלה בידי להיכנס למחלקת טיפול נמרץ. הרופאים היו חסרי סבלנות, הם לא ששו להכניס את המבקר האלמוני, שבא להפריע את מנוחתם בשעות הערב, בתאנה כי הוא בן משפחתו של הפצוע. לאחר שהתעקש והתחנן, ניתנה לו הרשות... בצער רב, הבחין הרב קובלסקי כי אין ספק. זהו ידידו הטוב, המוטל במיטה פצוע אנושות מחובר לאינספור מכשירים וצינוריות המנטרים את מצבו הרפואי. הוא קרב אל הפצוע והשמיע באוזניו מילות עידוד וניחום כי הוא בידיים טובות והשם יעזור, מילים אותן שמע ידידו מבעד לערפילי הכרתו הנעלמת חליפות...

לאחר שחזק את ידי הרופאים ועודדו במלאכת הקודש מצילת החיים, ולאחר ששב ועודד את הפצוע המקשיב לדבריו אך בקושי, עזב הרב קובלסקי את בית החולים ולבו מלא חרדה. כהרף עין עשה את החשבון המהיר - בניגוד להיום, אך זמן להגיע למידע על זהות הפצועים. מובן כי עד לעדכון המשפחות, אם בכלל, אך זמן ממושך, לפעמים ימים ארוכים. לא פעם שמעו משפחות הפצועים והנופלים על הטרגדיה האישית שלהם בחדשות השעה שבע בבוקר, עת הוקראו עם שחר שמות הפצועים וההרוגים ביממה האחרונה...

הרב קובלסקי סיכם לעצמו: 'הן מחר בבוקר ישיכם אבי הפצוע קום, ולאחר התפילה יסעד ארוחת הבוקר בצוותא עם רעייתו. באותה עת ממש יאזינו לחדשות השעה שבע, וישמעו, לא פחות ולא יותר, כי בנם נפצע אנושות בפיגוע - - - 'אוי ואבוי!', מהרהר הרב קובלסקי; 'איך יעמוד לבו החלש של האב בפני הבשורה הקשה, שתוגש אליו בצורה כה קרה ואכזרית? איך תשרוד האם את הזכרת שם בנה יקירה? הרי הזעזוע יהיה כה נורא, לבס יתרוסס באחת, הדאגה והבעתה יאכלו אותם מבפנים! מה עושים?'

עודו מחשב מה אפשר לעשות, וכבר צצה בפניו בעיה נוספת - 'הרי עוד קודם לכן יקבל האב את העיתון', הרהר הרב קובלסקי; 'ושם לבטח יתנוסס שם בנו על יד תמונת הפיגוע הנורא. איך יחזיק מעמד מול הבשורה הקשה?'. הוא יוצא מבית החולים, ומתחיל לחשב צעדי. 'יש למנוע את כאב הלב של ההורים, ובכל מחיר!' הוא מחליט מיד. גלגלי השיניים במוחו החלו להסתובב במהירות מסחררת... עורך העיתון לא הבין את הבקשה המוזרה שהפנה אליו הרב קובלסקי. 'לא לכתוב את שם הפצוע? מצטער יקירי', אמר בנחרצות, 'זה מנוגד לכללי האתיקה העיתונאית. ובכלל, העיתון כבר ירד לדפוס, זה בלתי אפשרי!' קבע העורך ברורות, וסגר את המוצא האפשרי...

אך הרב קובלסקי התעקש, וביקש לדעת מהיכן יוצאים העיתונים לתל אביב. כשהראו לו את המקום, נטל דף גדול ושרבט בכתב יד: 'היום יום שני, לא להניח עיתון בשום פנים ואופן אצל הדרי מרחוב העליה 67 בתל אביב!' כתב בהדגשה, וסימן שני קוים אדומים מתחת להוראה הברורה. 'ניחא, לך אני מסכים', אמר העורך, והסכים לשתף פעולה ולהזכיר למחלק העיתונים בתל אביב שלא להניח עיתון אצל הדרי...

בעיה אחת נפתרה, אך בעיית 'חדשות שבע' עודנה קיימת. טוב לבו של הרב קובלסקי לא הניח לו לוותר, והוא חישב כל אפשרות למנוע את הבשורה גם דרך התקשורת. ברור כי לא ניתן למנוע לשרד את השם, אך יש למצוא כל דרך אפשרית למנוע מההורים לשמוע את הבשורה בדרך זו...

הרה"ג ר' אשר קובלסקי שליט"א

ואמרה שיהי וגם גמליך אשקה (בראשית כד, יד)

רימון בירושלים, פיזוים בתל אביב ומרק במחנה...

בפרשת השבוע, אנו קוראים על אליעזר, העומד בפני משימה מורכבת וגורלית - לבחור את האם של העם היהודי, את האשה בעלת המעלות הנדירות ביותר שתוכל לשאת בתפקיד הרם של אם העם היהודי. הוא נושא תפילה בדאגה כיצד יפול דבר, אך בהארה שמימית, הוא מתמקד במה שהוא צריך למצוא, בנקודה אחת שעל פיה יבחן ויאבחן:

הוא צריך למצוא לב טוב. זו התכונה הנדרשת להיות אמו של העם היהודי, זה מה שעליו לחפש בנערה שתהפוך לרבקה אמנו. את הלב הטוב הוא מבטא בבדיקה אם הנערה תשקה גם את הגמלים לאחר שתשקה אותו... צריך להתבונן - הרי רבקה לא היתה חייבת להשקות גם את אליעזר, בסך הכל אדם זר ביקש ממנה טובה, והיא שמחה להיטיב לו. אך לעשות טובה, זה עדיין לא לב טוב. לב טוב - זה להשקות אותו, ולהשקות גם את הגמלים - להיות שופעת בטוב, מיטיבה בלי גבולות, שמחה לעזור גם כשהיא לא מתבקשת, אכפתית לסביבה ושמחה לתרום מיכולותיה וכוחותיה גם למה שאף לא התבקשה!

זה 'לב טוב', אותה תכונה יקרה ואצילה, שרבקה התברכה בה, והעניקה לנו מתנה כיצאית חלציה. להיות אדם טוב לב, אדם ששמח להיטיב לאחרים, לעשות טוב בסביבה, להיות אכפתי ואחראי לנעשה מסביב ולשמוח לסייע ככל האפשר. לא כי ביקשו ממני, לא מחמת אינטרס, לא ממניע אינטלגנטי כזה או אחר - - -

אלא בגלל שזה צף מתוך הלב, מתוך הלב הטוב!

כל מהלך חייו של אדם, הוא עוסק בשאלה באיזו דרך לבחור. כיצד לנהל את חייו, איך לבצע את מגוון המטלות שלפניו, איזה אופי יבחר לעצמו ואלה הרגלים יסגל להילוכו. בראש ובראשונה, בוחר האדם בדרך, בכיוון, קובע לעצמו 'כך אני מנהל את חיי', ומכאן הוא מסיק את דרך הביצוע בפועל. כיהודים, זכינו שגם בשאלה הזו מנחים אותנו חז"ל, וקובעים בפרק ב' במסכת אבות את הדרך העדיפה, המורה לנו איזה עקרון צריך להנחות את חיינו. 'לב טוב!', זו עצת חז"ל עבורנו, שנבחר בדרך הישרה של 'לב טוב' בחיינו. שנהיה אנשים טובי לב, אנשים נחמדים, אנשים טובים באופי. זו מתנה יקרת ערך, שיועצים כה בכירים אומרים לנו שהיא הדרך הטובה ביותר לנהל את החיים.

אדם בעל לב טוב - הוא אדם שמח ומאושר בחלקו, טוב לו תמיד. הוא מפרגן לכל אחד, שמח עם זולתו, מדבר בנחת, שופע נתינה, מחייך לסביבתו, אין לו דרישות וטרוניות - כי ראשו ורובו נתון בהענקה, בשמחה, באוירה טובה וחייכנית. הראשון שמרויח מלהיות בעל לב טוב - הוא בעל הלב הטוב, כי הוא זוכה לחיות בסביבה טובה ונעימה, בחיים מאושרים ושמחים!

לכן מציעים לנו חז"ל לאמץ את ה'לב טוב'. כי לב טוב הוא מתכון לחיים בתוככי אוירה נעימה ופורחת!

פיזוים נופלים בשתי דקות לשבע?

היתה זו שעת ערב קצית ונאה, ברחוב שמואל הנגיד בירושלים. כאז כן עתה, שונאי ישראל הישמעאלים חיפשו כל דרך להרע ולהזיק לעם היושב בציון, ואחת הדרכים הנפוצות באותם ימים היה זריקת רימון מלא בחומר נפץ במקום הומה מאדם. גם באותו ערב, ט' בסיון תשט"ו, הגיע מחבל לרחובה של עיר, מבקש להפר את השלווה הרגועה...

'ב'-ו-ס!'

פיצוץ חזק נשמע, ואחריו פרצה להבה לא קטנה. אנשים רצו לכל עבר, התפזרו כמו רסיסי הרימון, נמלטים מהאש הבווערת, חוששים לחייהם מפיגוע נוסף. בחלוף מספר שניות החלו להישמע זעקות הסירנות המייללות, המתלוות להגעת כוחות הביטחון וההצלה לזירת הפיגוע...

סמוך מאוד למקום זריקת הרימון, עמד באותה עת הרה"ג רבי ישעיהו הדרי שליט"א. הפיצוץ קרה ממש בסמוך אליו, והוא נפל ארצה מתבוסס בדם, פצוע אנושות מהפיגוע הנורא. כוחות ההצלה החלו במאמצי החיאה ממושכים על

(המשך) בשתי דקות לשבע, הוא פותח את ארון החשמל מחוץ לבית ומתחיל להוריד את הפיזוים בזה אחר זה. במהירות הבזק הוא מוריד את הפיזוים, מביט בארון החשמל בסיפוק, ורץ למטה במורד המדרגות, לפני שמישהו יבחין בו...

רק כדי לראות איך אפשר לעזור לו... זהו, זהו 'לב טוב'!
זעקות שמחה בבית החולים...

מחנה ד'ורין בטרנסנסטריה, עיצומם של ימי מלחמת העולם השנייה. המחנה לא היה מקום נחמד לשהות בו, וזאת בלשון המעטה בלבד. מבחוץ שרק התותחים והפגזים במלחמה אכזרית סתרת גבולות, ומבפנים - הרעב עשה שמות, המחלות הפילו חללים, ואיש לא ידע מה יילד יום.

המחנה היה בנוי צריפים צפופים, בהם אוחסנו בתנאים מחפירים אלפי יהודים, שהתהלכו כצל של עצמם. שלדי אדם רזים וכפופי קומה, עסוקים במלחמת הישרדות יומיומית על הארוחה הבאה, על האפשרות לקבל שעת חופש מהעבודה הקשה, על הזכות להיות בני חורין ולו לרגע... איש לא היה מסוגל לחשוב על העתיד - כה עסוקים היו במלחמת הקיום העכשווית, כאשר כל אחד נלחם את מלחמת חייו האישית, לנסות לשפר ולו במעט את תנאי חייו העגומים... גם כ"ק האדמו"ר מנדבורנה, בעל ה'דבר חיים' ז"ע ומשפחתו, שהו במחנה באותם ימים. הם התחזקו בביטחון בהש"ת, ובכוחות עילאיים שמרו על קדושת הגוף, להימנע מאכילת המזון הלא כשר שהוגש במטבח המחנה, תוך שהדבר מצריך מהם ויתורים רבים ומאמצים כבירים, כדי להעניק לילדיהם מזון כשר בתנאים הקשים הללו...

שני בנים היו לרבי - הגדול, מי שלימים היה מורי ורבי, כ"ק האדמו"ר רבי יעקב ישכר בער מנדבורנה ז"ע, ואחיו הצעיר - הקדוש אייזיק'ל הי"ד. כיתר תושבי המחנה התמודדו גם הם עם התנאים הקשים השוררים בו, עם הרעב המציק, הצפיפות המצחינה ומלחמת הקיום היומיומית. מלחמה של ילדים צעירים במיוחד, אלא שהם מצאו דרך מקורית לנצח בה... לאזונה של הרבנית גונבה השמועה, כי מזה מספר ימים, בשעות הצהריים, מתגנבים בניה בלאט למטבח המחנה. היא לא חשדה כי הם טועמים מהמזון המוגש בו, אך חפצה לדעת מה בכל זאת מסרת הביקור. מה שגילתה מעמדת המעקב אחריהם, עלה

על כל דמיון, וזאת את נפשה - - -

אחרי שנכנסו הבנים למטבח, בחלוף מספר דקות, הם יצאו משם כשהם נושאים במאמץ רב סיר מרק גדול, שגובהו כמעט כמוהם. כך, בפטטות, באמצע היום, שני ילדים רכים נושאים בקושי רב סיר מרק העולה על גדותיו, ולא פעם נשפך ממנו מעט... הם נשאו את הסיר הענק ככרת דרך לא קצרה כשמצחייהם נוטפים אגלי זיעה, למרות הקור המקפיא... במחנה איש לא עצר לשאול בשלום רעהו, כך שאיש לא התעניין לדעת מה מסרת מסע המרק הלוה, ומה לשני ילדים צעירים, דרך ארוכה וסיר מרק ענק ומהביל. רק אמם עוקבת מאחור בסקרנות, תמחה ומתפלאת לאן מובילות דרכיהם...

אחרי דרך ארוכה, הגיעו אל בית החולים המאולתר שהוקם בשולי המחנה, שם שהו החולים האומללים שהוחזקו בבידוד מוחלט מהעולם החיצון, בתנאים סינטיים גרועים במיוחד ובצחנה בלתי נסבלת. למקום הנורא והגרוע ביותר בשולי המחנה, אל המקום אליו אף אדם שפוי לא מתקרב, לשם היו פניהם מועדות עם סיר המרק הגדול... למרבה הפלא, הילדים נכנסו בשערי בית החולים, וכהרף עין החלו צהלות שמחה במקום, 'המלאכים באו, המלאכים באו!' בתוך רגע, התקבצו החולים סביב הילדים הרכים. איש איש קם ממיטת חוליו, עזב את דכאונו ומועקותיו, ורץ לאולם הכניסה. שם עמדו הילדים וחילקו מרק חם, בחיך, בפנים מאירות, בשמחה, עם מילה טובה לכל חולה ועידוד לכל שבור נפש... החולים האומללים לא ידעו נפשם מאושר ומשמחה. עיניהם מלאו דמעות, לבם המה בהתרגשות. מראה אדם נורמלי לצידם נסך בהם כוחות חדשים ומעודדים, על אחת כמה וכמה כשבאמתחתו צלחת מרק מהבילה, מחיה נפשות ומעודדת לבבות!

כן, בתוככי המחנה, באמצע מלחמת הקיום על החיים, בעיצומם של הימים הקשים ביותר - נושאים שני ילדים קטנים סיר מרק ענקי, רק כדי להעניק מרק לחולים אומללים, החיים בבדידות וברעב נוראיים את ימיהם האחרונים! הרבנית הביטה בהם בהערצה, הן זה לא ייאמן: ילדים רכים בשנים, המהוים מופת ודוגמא ללב טוב חסר גבולות ומעצורים. הם אמנם לא אוכלים מהמרק - אך זוכרים את זעקת החולים הרעבים, הממתינים למעט מרק להחיות נפשם

התחנה המרכזית בירושלים, השעה רבע לחמש בבוקר. חושך עלטה, אפלת הלילה עוד שולטת בכיפה. האוטובוס הראשון לתל אביב יוצא בדיוק בשעה הזו, נוסעים בו פועלים בודדים שצריכים להגיע לתל אביב כבר בשעת בוקר מוקדמת מאוד. לא השעה המוקדמת, לא הדרך המייגעת ולא תחנת הביניים בבית שמש יעמדו בדרכו. לנגד עיניו הוא רואה רק את הורי הפצוע וחושש לשלומם, איך יעבור עליהם הבוקר מול בשורת האיוב...

שש וחצי בבוקר, תל אביב. לאחר נסיעה ארוכה ומתישה, יורד הרב קובלסקי בתחנה המרכזית וממהר את צעדיו בכיוון הנכון. הוא מביט שוב ושוב בשעון, מחשב מי יגיע קודם - השעון לשעה שבע, או הוא לכתובת המבוקשת... השעה חמישה לשבע בבוקר. עוד חמש דקות תחל מהדורת החדשות, מיד בתחילתה ידווחו על הפצוע הקשה מהפיגוע אמש. הרב קובלסקי כבר קרוב, מחיש את צעדיו ורץ במעלה המדרגות. הוא כבר לא יספיק להודיע להם קודם, אך טרם אבדה התקווה...

בשתי דקות לשבע, הוא פותח את ארון החשמל מחוץ לבית, ומתחיל להוריד את הפיזוים בזה אחר זה. אין לו מושג מה הפיזו הנכון, ולכן הוא לא לוקח סיכונים. במהירות הבזק הוא מוריד את הפיזוים, מביט בארון החשמל בסיפוק, ורץ למטה במורד המדרגות, לפני שמישהו יבחין בו... בבית משפחת הדרי, באותו רגע בדיוק, בני הזוג נוטלים זיהם לארוחת הבוקר. לפתע, קצר חשמלי מכבה את התאורה, וגם קול המקרר נדם באחת. האב נחפז לשמוע חדשות, אך המכשיר - כמה צפוי - לא עובד...

הוא מברך 'המוציא' וטועם מהלחם, וממהר לארון החשמל. 'מישהו טיפל בארון' הוא סח לרעייתו, 'כל הפיזוים נפלו', הוא אומר, ספק באירוניה ספק באכזבה. לאט לאט הוא מרים את הפיזוים ושב הביתה, מנסה להספיק לשמוע חדשות... 'עד לאן החדשות', נשמע אז קולו של הקריין ברמה, משמע מהדורת החדשות הגיעה לקיצה...

אחרי דקות ספורות, נוקש בדלת אורח, בנם של משפחת קובלסקי. 'שלום', אומר הרב קובלסקי בחיך גדול, 'הייתי צריך להגיע לתל אביב, באתי מוקדם, והחלטתי לעלות לומר לכם שלום... הם משוחחים בניחותא על דא ועל הא, והרב קובלסקי אף מוסיף למסור להם דרישת שלום מבנם ישעיהו, אותו פגש בירושלים...

האב מתעניין בשלום בנו, והרב קובלסקי מתחיל להכין את השטח. 'הוא בסדר ברוך השם, למרות שלא קל בירושלים. דיברתי איתו אתמול, ממש אחרי שהיה סמוך לפיגוע ברחוב שמואל הנגיד...'. 'מה? היה פיגוע?' שואלים בני הזוג במקלה. 'כן, היה אתמול, והוא דווקא היה לא רחוק משם, אבל ברוך השם הוא בסדר ודיברתי איתו...'. 'אבל קרה לו משהו?', הם שואלים בחשש. 'משהו כן, אבל בסך הכל לא נורא. דיברתי איתו, הוא ממש בסדר...'

הרב קובלסקי מוסיף להכין לבשורה בעדינות הראויה, חושף טפח ממה שקרה אך בצורה איטית ונכונה. הוא מציע להם לנסוע לירושלים לבקר את בנם, ומצטרף אליהם לנסיעה, הרי אין לו באמת מה לעשות בתל אביב... כל הדרך הוא מנחם אותם ומדבר על לבם, מסביר שבנם נפצע קשה ומטופל טוב, מצבו היה קריטי אך כעת הוא יציב. כשהם מגיעים לבית החולים כבר מוכנים בני הזוג למפגש המטלטל עם בנם הפצוע, אחרי שנפשם מוכנה כבר לשאת בנטל הבשורה...

זהו טוב לב. טוב לב זו המחשבה על הזולת, האכפתיות, החשיבה מה אני יכול להועיל ולסייע, וכיצד אני יכול לתרום. נכון, לא התבקשתי, זה לא מתוקף תפקידי, אני לא חייב, ואולי גם אין לי כה הרבה זמן - - - אבל אני יכול להיות טוב לב. אני יכול לבחור להקדיש חלק מזמני לעשות טוב למישהו אחר, אני יכול להחליט למצוא בכל רגע את המקום בו אני יכול להועיל. אני יכול ליצור סביבי אירה טובה ונעימה, תוך מחשבה איפה אני יכול להיטיב.

אני יכול פשוט להאזין למה שקורה סביבי - לראות מה עומד מאחורי עדכון החברותא כי רעייתו בבית החולים, ולהפתיע אותו ואת ילדיו בארוחת ערב חמה ומזינה... אני יכול לדמיין איך יתרגש כשאבוא לשמחתו עם בקבוק יין ביד, אני יכול לחשוב מעט, ולהרים טלפון לחבר שכבר מזמן פוטר מעבודתו,

(המשך) בשתי דקות לשבע, הוא פותח את ארון החשמל מחוץ לבית ומתחיל להוריד את הפיזוים בזה אחר זה. במהירות הבזק הוא מוריד את הפיזוים, מביט בארון החשמל בסיפוק, ורץ למטה במורד המדרגות, לפני שמישהו יבחין בו...

כסף, יתכן שאני ממחר מעט ובכלל לא בטוח שיש לי כסף קטן, אבל אעצור, אבדוק, אנסה לעזור... יש לי שכן שרוי בעת שמחה או חלילה בעת צרה, הוא לא מבקש דבר, אפילו נראה שהוא מסתדר, אבל אשלח לו הביתה פשטידה לשבת, שיהיה... זה טוב לב, זה להיות שופע, מיטיב, רוצה לעשות טוב. בלי מסגרות, בלי קריטריונים, בלי הנחיות ובלי גבולות. להיות אכפתי לסביבה, לראות מה קורה מסביב, לבדוק איפה אני יכול להיטיב במציאות הזו, ופשוט לעשות זאת. בלי חשבונות, בלי בקשות, בלי לבדוק בציציות. איזו היא דרך ישרה שיברור לו האדם? - לב טוב!

כמו אור לנשימה. כבר כמה ימים שהם עושים זאת בקביעות, למרות המאמץ והקושי הרב, ומחרפים נפשם להחיות את נפש החולים! זהו טוב לב. לרצות לתת, לרצות להעניק, לרצות להיטיב, לשאוף לעשות טוב לאחרים. להחזיק את העיניים פתוחות ואת האוזניים כרויות, לראות איפה אני יכול לעזור, היכן אני יכול להושיט יד, כיצד אוכל לסייע... לא צריך שיתקשרו אלי ויבקשו, לא צריך שבדיוק אעבור במקום ואחוש ואראה את המצוקה. ההיפך - אני, מעצמי, מביט לצדדים, מחפש את מי שאני יכול להיטיב לו... אני הולך ברחוב ורואה ילד רוצה לחצות כביש - הוא אולי לא ממש בצד שלי, אך אשמח ללכת לקראתו כמה צעדים ולסייע לו. אם אראה מישהו מבקש לפרוט

לפתע נכנס צעיר לקרון ומכריז: "באתי לגלות לכם מהי הבעיה מספר 1 של ארצות הברית של אמריקה". כולם ננערים מקיפאונם. לא בכל יום זוכים להרצאת בחירות בתוך קרון שנע עמוק מתחת לאדמה...

חווייה מעניינת ברכבת התחתית של ניו יורק - שלקחה בצידה

הוא אומר את זה בצורה כל כך מצחיקה, שאף אחד לא נעלב... רוב הנוסעים צוחקים, אחרים כובשים פניהם בקרקע ומחייכים באיפוק. הדובר במיטבו, מסביר את עצמו. "להיכנס ל'סאבוויי' ולראות אתכם כל אחד לעצמו עם פרצוף 'דג מלוח' שכזה... נו, לפחות אני עושה משהו חיובי. לא לכל אחד יש את הכישרון שלי. נולדתי כזה. אני נהנה שאתם צוחקים, אבל זו גם הפרנסה שלי. וכי מה חשבתם, שיש לי זמן להצחיק אתכם בחינם? אז תביאו קצת כסף בבקשה, אחרת אתחיל לשיר עם קול הצפרדע שלי..." ושוב הנוסעים מחייכים ותורמים לו.

הרב עוזיאל פלטיין, 'יורד' שחי שנים ארוכות בניו יורק, סיפר על חווייה מטלטלת שעבר ב'סאבוויי' - הרכבת התחתית של ניו יורק - בסתם יום של חול. הוא נכנס לרכבת התחתית, הקרון מלא נוסעים. לפתע נכנס צעיר ומכריז: "באתי לגלות לכם מה הבעיה מספר 1 של 'יונייטד סטייטס אוף אמריקה' [ארצות הברית של אמריקה]. כולם ננערים מקיפאונם. לא בכל יום זוכים להרצאת בחירות בתוך קרון שנע עמוק מתחת לאדמה... רעיון מקורי, שהמועמדים לנשיאות ארצות הברית לא חשבו עליו אפילו בקרקס הבחירות האחרון. "הבעיה הראשונה של אמריקה לא נכללת בכל הבעיות שמדברים עליהן בתקשורת. הבעיה הראשונה של אמריקה היא, שכל אדם שלישי פה מכוער!"... הנוסעים זעים על מקומם, מצחקקים מגחכים בשקט. והוא ממשיך: "אתם לא מאמינים, אה? הסתכלו על זה שיושב לצדכם, הוא לא כל כך מכוער? אז הסתכלו על זה שממולכם..." [ספסלי ה'סאבוויי' ממוקמים בשורות זה מול זה בדומה לקטעים מסוימים ברכבת הקלה בירושלים].

(הרב ישראל למברגר, מדור 'מעשה למעשה' בית דן נאמן חיי שרה תשע"ז)

עני מבקש צדקה בבית הכנסת - האם עלי ללכת הביתה ולהביא לו?

משולחנו של הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א מורה הוראה 'נאות שמחה' - מודיעין עילית

לביתו - כ"כ מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א ב'דרך אמונה' (פ"ז ממתנות עניים ציון הלכה סקי"ז) שכן הורה מרן החזו"א זצ"ל. והוסיף הגר"ח קנייבסקי שליט"א שאם העני לא ימתין עד שילך לביתו להביא, יוצא שאין לו חיוב ללכת לביתו, וא"כ יש לומר שגם אינו חייב ללוות.

שאלה: כאשר עני מבקש צדקה בבית הכנסת ואין בידי מעות, האם יש לי חיוב לבקש מחברי הלוואה כדי לקיים צדקה, או שכיון שאין לי כסף אינני מחויב? **תשובה:** מי שאין לו כסף אינו מחויב ללוות ולתת צדקה, אך אם יש לו כסף בבית, אבל אין עליו בהיותו בבית המדרש, בזה מחויב מן הדין ללכת לביתו ולהביא כסף לעני, ואם אינו הולך לביתו חייב ללוות כדי להפטר מלטרוד ללכת

אחרי שקילפתי איזה פרי לאוכלו, שיחקתי עם הקליפות באצבעותיי וטלטלתי אותן הנה והנה. משהבחין בכך רבי וואלף, גער בי בסערת נפש כאילו תפס אותי בעשיית אחת העבירות החמורות שבתורה...

הגה"צ רבי אליעזר דוד פרידמן מספר על מוסר נוקב שקיבל מחסיד ישיש

אחת העבירות החמורות שבתורה, וכה הוכיח אותי בתוכחת מוסר:
"הלא אמרו 'וכל מעשיך יהיו לשם שמים'! אדם אוכל, שיהיה לו כח ללמוד,
שיהא מוחו צלול. עוסק בפרנסתו, שיהיה לו כסף לגדל את ילדיו. אבל איזה
'לשם שמים' יש לשחק בקליפות הפרי?!"
(מפי ספרים וסופרים, אבות א')

"כללו של דבר, ענין הקדושה הוא שיהיה האדם דבק כל כך באלהיו, עד שבשום מעשה
אשר יעשה לא יפרד ולא יזוז ממנו יתברך" (מסילת ישרים פרק כו)
סיפר הגה"צ רבי אליעזר דוד פרידמן: בהיותי אברך ישבתי פעם בסעודת
מלוה מלכה עם החסיד הישיש תמים במעשיו רבי וואלף אפטער זצ"ל. ואחרי
שקילפתי איזה פרי לאוכלו, התעסקתי בטלטול הקליפות הנה והנה.
משהבחין בכך ר' וואלף, גער בי בסערת נפשו כאילו היה תופס אותי בעשיית

החפצים בחיים - חפץ חיים יומי

אחד ממקורבי החזו"א אמר לו על איזה רב בעיר שאינו מבין את עניני המקוה, ואמר החזו"א: "לשון הרע!" כשחזר והזכיר זאת בהמשך השיחה, חזר החזו"א ואמר: "כבר אמרתי שזה לשון הרע"

הצטרפו אלינו ללימוד בספר חפץ חיים

כדאי ללכת לתקן נעליים, ואומרים לו: לך לסנדלר פלוני, כי הסנדלר ששאלת
עליו לא מתקן טוב, שאין זה לשון הרע, שהרי צריך לדעת למי ללכת לתקן.
וכן כתב באגרותיו (ח"ב אגרת קלג), והוסיף שמ"מ צריך לזה זהירות יתירה ופן
ישנה הדבר בקוצו של יו"ד ונמצא מוציא שם רע על תלמיד חכם. ואכן, במעשה
איש (ח"ו עמוד כו) מובא שאחד ממקורביו אמר על איזה רב בעיר שאינו מבין
את עניני המקוה כשמסבירים לו, ואמר החזו"א: "לשון הרע". וכשחזר והזכיר
זאת בהמשך השיחה, חזר ואמר החזו"א: "כבר אמרתי שזה לשון הרע". ויש
לציין שצריך גם את כל גדרי ותנאי הלכות סיפור לשון הרע לתועלת המבוארים
לקמן (לשון הרע כללי י סע' ב, ורכילות כלל ט סע' ב).
לגבי אמירה על ת"ח שאין כחו בעיון אלא רק בבקאות, או שיש לו נגיעות
בענין מסוים, כתב הגר"י שפירא (דעת יהודה עמ' רמה) שנראה שהתיר החזו"א
לומר את הדבר, אלא שבזמננו כמעט אין ת"ח שראוי לומר דברים כאלו על
ת"ח אחר, מפני שנתמעטו מאד חכמי הדור האמיתיים שהוראתם היא ללא כל
פניה, ואף דברי החזו"א לא נאמרו אלא כשהדברים נאמרים לת"ח מובהקים,
אבל לא לסתם בנ"א, שהם בחזקת שאינם זהירים. וראה עוד מה שכתב החזו"א
בנדון זה במעשה איש (ח"ה עמוד לא).

אחת הדוגמאות שמביא חפץ חיים לדיבור שיש בו משום לשה"ר למרות
שהוא לכאורה רק שלילת מעלות מהזולת, היא כשאומר על תלמיד חכם שאינו
חכם כל-כך בתורה, וכגון שאינו יודע כל כך לפסוק הלכות וכו', שבזה הוא
ממעט את כבודו לגמרי ויורד למחיתו.
ב'ביאורים ומוספים' מביאים בענין זה מה שכתב ב'דעת תורה' (פתיחה להלכות
טרפות אות מא), שאם מורה הוראה הו"ך להקל, ורוצה אחר לחלוק עליו
ולהורות שלא כדבריו, שקול כבוד התורה של המורה הוראה הראשון כהפסד
מרובה, ולכך במקום שמקילים בהפסד מרובה, יש להקל גם כאן. עוד הביא
משו"ת מהר"א (ח"ב סימן קטו) שאין ראוי לחלוק על הוראת מורה הוראה
שפסק להקל בדבר מסוים באיסור דרבנן, לפי שכבוד תלמיד חכם הוא עשה
מהתורה, ואיסור זה שהקל בו הוא דרבנן, ויש לחוש לבזיון תלמיד חכם שיש
בזה חילול ה' וחילול כבוד התורה [ובדעת תורה שם אחר שהביא דבר המהר"א
סיים: ומזה תוכחה מגולה על זלזול הורים ומורים כיוצא בזה].
ומי ששואל על רב פלוני האם אפשר לסמוך על פסקי הוראותיו [ויודע הנשאל
שרב זה אינו תלמיד חכם וירא שמים], דעת החזו"א (מעשה איש ח"ג עמוד רא)
שמוטר לומר זאת ואין בכך משום לשון הרע, וכמי ששואל אצל איזה סנדלר